

**ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДИГМИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ФАХОВОЇ ОСВІТИ**

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства якість базової середньої освіти та професійна підготовка майбутніх фахівців є головним завданням та викликом для української освітньої системи закладів передвищої освіти. Інтеграція України в європейський освітній простір зумовлює орієнтованість вітчизняної системи освіти на компетентнісну парадигму у підготовці студентів.

Актуальність. Недостатнє вивчення парадигми компетентнісного підходу під час вивчення української мови та літератури в закладах передвищої фахової освіти підтверджує доцільність нашого дослідження. Неабияка затребуваність компетентнісно-орієнтованої освіти, гостра потреба в узагальненні досвіду освітян-практиків, необхідність охопити якомога ширше їх коло й недостатня дослідженість проблеми формування ключових компетентностей засобами української мови та літератури потребують розширення поля наукових розвідок, повнішої реалізації навчально-виховних, пізнавальних і розвивальних можливостей дисциплін «Українська мова» та «Українська література».

Метою є формування парадигми компетентнісного підходу під час вивчення української мови та літератури в закладах передвищої фахової освіти.

Основні результати. Неможливо пояснити компетентнісний підхід без розтлумачення терміну «компетенція», який означає сукупність взаємозв'язаних якостей особистості. Ці якості представлені знаннями, уміннями, навичками та способами діяльності у межах певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності. Також компетенція - це сукупність знань, які формуються у процесі вивчення дисципліни (в нашому випадку – української

мови та літератури), а також здатність виконувати ту чи іншу діяльність на основі набутих знань, умінь і навичок [1, с. 5].

На нашу думку, професійні компетенції – це здатність здійснювати діяльність у спосіб, відповідний стандартам, необхідним для даного професійного завдання. Тому професійна компетентність викладача української мови та літератури – це інтегральна особистісна якість, що включає загальнокультурну, педагогічну, психологічну, лінгвістичну, навчально-пізнавальну, мовну, комунікативну, фольклорну, літературну, методичну, інформаційну та дослідницьку компетенції [3, с.112].

Найважливішою, на нашу думку, складовою професійної компетентності викладача української мови та літератури є комунікативна компетентність, яка виявляється у свідомому спілкуванні між людьми. Це міжособистісний досвід, що формується й актуалізується в умовах безпосередньої людської взаємодії.

Компетентний викладач-філолог має володіти не тільки системою спеціальних знань, умінь і навичок, а й здатністю діяти в конкретній життєвій ситуації, будувати комунікацію з іншими людьми [4, с. 22]. Здійснення нормативної мовленнєвої діяльності передбачає наявність умінь адекватно висловлюватись і адекватно розуміти сказане та прочитане. А отже, філолог має бути повноцінною професійною особистістю.

Для оптимізації професійної діяльності та змоги навчати студентів адекватно діяти в інформаційному суспільстві викладач-філолог має бути обізнаним у сфері застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [5, с. 20].

Усвідомлення потреби нової гуманістичної парадигми навчання є важливою проблемою сучасної освіти. Ця парадигма формує особливу атмосферу естетичного й етичного ставлення до людей, а саме: духовність, моральну вихованість у відповідності з духовними цінностями національної та загальнолюдської культури. Саме тому обов'язковою складовою професійної компетентності філолога є формування культурологічної компетентності. Вона передбачає усвідомлення значення української мови та літератури формою вираження національної культури [2, с. 10-14]. Взаємозв'язок мови та історії

українського народу, національно-культурної специфіки української мови та української мовної поведінки формує мовну картину світу. Важливим є оволодіння національно-маркованими одиницями мови, українським мовним етикетом та культурою міжнаціонального спілкування.

Висновки. В умовах повномасштабної війни в Україні при вивченні української літератури та мови надзвичайно актуальним є дотримання принципу націоетризму та націоналізму. Вивчення творів Івана Франка, Лесі Українки, Миколи Вороного, Олександра Олеса, Олега Ольжича та багатьох інших українських письменників світового рівня сприятимуть вирішенню поставленого завдання.

Підсумовуючи змістове наповнення поняття „професійна компетентність викладача-філолога”, зробимо деякі узагальнення:

- професійна компетентність викладача-філолога полягає в поглибленні знань та умінь, розвитку професійної мотивації для забезпечення творчої самореалізації в педагогічній діяльності;
- викладач повинен бути лінгвістично, культурологічно, педагогічно, психологічно, комунікативно, методично та інформаційно компетентним.

Професійна компетентність викладача-філолога є важливим компонентом особистості педагога, творчим чинником, здатним пробудити душу студента. Вона водночас є і метою, і результатом педагогічного впливу.

Викладач-філолог має бути взірцевим користувачем української мови, який не має права на мовні помилки. Вербальні засоби стають показником його справжньої інтелектуальної лінгвістичної культури.

Саме тому, на нашу думку, лінгвістична компетентність викладача-філолога, набуває державної ваги. Педагог під час виконання своїх безпосередніх обов’язків виступає в різних комунікативних ролях. Високий рівень його лінгвістичної компетентності є невід’ємною умовою ефективної діяльності закладів передвищої освіти в цілому.

ДЖЕРЕЛА

1. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
2. Задорожна І.П. Компетентнісний підхід у сучасній системі мовної освіти. Вісник КНЛУ, 2008. Вип. 14. С. 10-14.
3. Сорока О. Компетентнісний підхід у підготовці вчителя початкової школи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка. Соціальна робота, 2012. Вип. 25. С. 191-194
4. Трофименко А. О. Формування навчальних компетентностей у майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / А. О. Трофименко. – Тернопіль, 2008. – 22 с.
5. Халимон І. Й. Формування професійної компетентності вчителя з другої спеціальності „Іноземна мова” : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / І. Й. Халимон. – Житомир, 2009. – 20 с.